

HEKABA

Rok uvedení Hekaby není doložen. Filologický rozbor určuje vznik díla do poloviny třicátých let 5. stol. př. n. l., do roku 424 nebo nedlouho předtím. Ústřední hrdinku, bývalou trójskou královnou matku, má tato tragédie společnou s Trójankami, které byly napsány později (uvedeny 415 př. n. l.), dějově ji však předcházejí. Ale ve stavbě syžetu se zde Eurípidés přidržuje zčásti jiné verze mýthu než v Trójankách. Také v ideovém znění se obě díla výrazně liší. V Trójankách bude pranalyzovat Eurípidés především válku a válečné metody a jejich krutost, v Hekabě to vše tvoří jen pozadí a dějový předpoklad, který dílo sice zabarvuje, ale smysl tragédie neurčuje. Osou dramatického zájmu je zde problém psychologické povahy, vývoj výjimečného, vášnivého ženského charakteru. Hekaba patří také vedle Médeie k Eurípidovým nejpůsobivějším tragickým hrdinkám. V antice bylo dílo vysoce ceněno a uchovalo si mimořádnou oblibu ještě v byzantské epoše; 19. století ji však zahrnuje kritikou, především pro nejednotný děj, který prý zpracovává postupně jen dvě vnějškově spojené samostatné epizody. Novější analýzy však tuto kritiku vyvrátily: Polyxenina tragédie, která ovládá první polovinu hry, motivuje a přímo podmiňuje bezpříkladně zavlou a úskočnou krutost Hekabiny pomsty za nejmladšího synka, ve které tragédie vrcholí a k níž vše od počátku směřuje.

OSOBY

POLYDÓRŮV STÍN, stín zabitého Polydóra, syna Priama a Hekaby

HEKABA, trójská královna, manželka Priama

POLYXENA, dcera Hekaby

ODYSSEUS, ithacký král, vojevůdce řeckého vojska

TALTHYBIOS, herold řeckého vojska

SLUŽKA Hekaby

AGAMEMNÓN, král z Argu, hlavní vojevůdce řeckého vojska

POLYMÉSTÓR, thrácký král

SBOR zajatých Trójjanek

Družina vojevůdců, Polyméstorova družina, Polyméstorovi synové

Odehrává se na Thráckém Chersonésu, kde se zdržuje řecké vojsko při návratu z Tróje. Na pobřeží je lodní tábor řeckého vojska, v popředí stany zajatých Trójjanek

POLYDÓRŮV STÍN *se vznáší*

Hle, opustil jsem skrýš a brány podsvětní,
kde vzdálen od bohů dlí Hádés v temnotách.
Jsem Polydóros, syn královny Hekaby.
Můj otec Priamos mě poslal z domu pryč,
když kopí helénské mé Tróji hrozilo.
Sem k Polyméstoru, thráckému příteli,
mě tajně vypravil a ukryl v bezpečí.
Ten zemi úrodnou osévá obilím
a ovládá svůj lid, jenž koně miluje.
A se mnou současně i zlata poslal dost
můj otec, kdyby snad podlehlo Ílion,
ať jeho potomci nežijí v chudobě.
Já jsem byl nejmladší ze synů Priama,
a proto poslal mě. Nemoh jsem nosit zbroj,
nemoh jsem ovládat mladičkou paží meč.
A dokud vzpřímeny stály zdi Ília
a hradby dokola chránily trójskou zem,
dokud můj bratr Hektór v boji vítězil,
já dobře jsem si žil a jako haluz rost
v Thrákii u krále, otcova přítele.
Však běda, běda mi! Když padlo Ílion,
můj bratr zahynul, byl zbořen otcův dům
a otec zavražděn při božském oltáři
byl synem Achilla, tak lačným po krvi,
on, lačný po zlatě, mě zabil — otcův druh,
a potom hodil mě do rozbouřených vln.
Já zemřel, Polyméstor zlato uchvátil.
Teď ležím na břehu, bez pohřbu, bez pláče,

jen vlny zmítají mým tělem sem a tam.
Můj duch však vznáší se nad matkou Hekabou,
své tělo opustil. Je to už třetí den,
co matku provázím zde na Chersonésu,
kde nyní prodlévá na cestě z Ília.
Má matka ubohá! A všichni Achajci
své lodě zdrželi, nečinně hoví si
na strmém pobřeží úrodné Thrákie.
Sám Achilleus zjevil se jim nad hrobem,
statný syn Péleův, a vojsko zadržel,
když se už vracelo po moři k domovu.
Mou sestru Polyxenu žádá za oběť
a za posmrtný dar pro svoji mohylu.
On toho dosáhne, tu dívku darují
mu jeho přátelé. A právě v tento den
má sestra zahyne, jak je jí souzeno.
A matka uvidí dvou dětí mrtvoly,
mou a mé sestřičky, své dcery ubohé.
Já se dnes objevím, vlny mě vynesou
až k nohám služky, tak získám důstojný hrob.
Vždyť bohy podzemní jsem prosil všemocné,
abych byl také pohřben rukou matčinou.
A bude tomu tak, jak jsem si vroucně přál.
Teď ale ustoupím staříčké Hekabě.
Od Agamemnonova stanu kráčí sem,
je celá zděšená mým nočním zjevením.
Ach!
Ty, matko, kterou ve vládcově paláci
tak náhle pěstihl krutý otrocký den!
Jak dobře se ti vedlo kdysi — jak zle dnes.
To někdo z bohů štěstí strastmi vyvážil.

HEKABA vychází ze stanu

Teď, dívky, vyvedte stařenu před dům

a řiďte mé kroky. Mé Trójanky, pojdte.
Jsem služka jak vy. Dřív vládkyně vaše.
Jen držte a vedte a zdvíhejte mě.
Jen uchopte pevně mé stařecké ruce.
Své paže ohněte. To bude má hůl.
Teď opřu se o ně a zrychlím svůj krok.
Mé nohy jsou slabé, už neslouží mi.
Diův zářivý blesku a ty noční tmo,
proč budí mě v noci ta předtucha zlá,
vidina příšerná? Ty velebná zemi,
matko perutných snů s křídly černavými.
Já teď posílám pryč ten půlnoční sen.
Byl to sen, strašlivý sen! O mém synu, jenž v Thrákii žije.
A také o milé dceři mě děsivá předtucha svírá.
O mé Polyxeně.
Vy chraňte mi syna, podzemní bozi!
Jedinou kotvu celého rodu.
Zde v sněžné Thrákii, v přátelském domě
ho chrání otcovský přítel.
Zas něco se chystá.
Zas truchlivá píseň zvýší náš žal.
V mém srdci je mráz a takový děs!
Jak nikdy snad dřív.
Kde je božského Helena věštecký duch,
aby vyložil smysl mých podivných snů?
Kde teď, Trójanky, Kassandru najdu?
Strakatou laňku jsem viděla ve snu, jak drásá ji spárem
krvavý vlk, pak od mých nohou ji násilně táhne.
Potom tohleto zas:
jak nad vrcholem mohyly Achillův stín
se zjevil a žádal si pro sebe obět —
jednu z žen trójských, tak stíhaných zlem.
Tohle, bohové, odvrátte ode mě pryč
a od dítěte mého. To prosím.

SBOR Trójanek

Já teď, Hekabo, pospíchám za tebou,
tajně jsem prchla z pánova stanu,
kam mě přidělil za služku ukrutný los.
Z Tróje byla jsem vyhnána. Ílion mé
zničil achajských oštěpů bojovný hrot,
město dobylo helénské kopí.

Já žádnou úlevu pro tebe nemám,
tíž zlého poselství přináším opět.

Ženo, veliké strasti ti oznámit mám.

Prý určili Achajci na plném sněmu
pro Achilla oběť — tvou dceru.

Víš, že zjevil se nad hrobem Achillův stín,
oděn ve zbroji ze zlata znamení dal,

zdržel loď, jež chtěly zpět k domovu plout.

Měly na stěžních plachty již napjaté vpřed.

Zvolal hlasitě:

„Kam to, Achajci, po moři ženete loď,
když můj hrob tady zůstává bez oběti?“

Hned vzniká rozepří bouřlivý přívál
a dvojí mínění rozdělí vojsko.

Ti chtějí dát na hrob ten krvavý dar,

ti druzí zas ne. Tvé dobro tam hájil,

kdo v lůžku jediném s věštkyňí spává,

s tvou božskou Kassandrou — Agamemnón.

Tu však vystoupí zas oba Théseovci,

z Athén zrození. Ti dvojí pronesli řeč,

ale zajedno byli a shodli se v tom,

že musí být uctěn Achillův hrob,

že ho zavraždit má čerstvě prolítá krev.

Lůžko Kassandry,

řekli, se nikdy víc nemůže cenit

než Achillův oštěp a kopí.

Obě strany se zdály být vyrovnány,

dokud neprones důvtipný Odysseus,
 řečník obratný, chytrou a lichotnou řeč.
 Ten přemluvil vojska, že nesmí se stát,
 aby byl odmítnut nejlepší z Řeků,
 když oběť je přece jen otrokyně.
 Aby zemřeli, tam v říši Persefony,
 říct nemohli, že jsou nevděční snad
 k padlým Danaům
 živí Danajci plující od Tróje zpět.
 K těm, kteří zemřeli za Helladu.
 Za chvíli přijde sem Odysseus k tobě,
 tvé mládě ti od prsou odvléct
 a starým rukám je vyrvat.
 Ty teď běž k lodím a k oltářům běž,
 pros Agamemnona, padni mu k nohám.
 A bohy vzývej, ty na nebi
 i ty podsvětní.
 Ty prosby buď od tebe odvrátí úděl
 žít bez dcery, ubohé, nebo se budeš
 ke hrobu dívat, jak klesá
 zbrocena krví.
 A z té šíje, kde zlato se třpytilo dřív,
 teče červená krev prudkým proudem.

HEKABA

Jak mám sténat a křičet?
 Ach běda, ach jak?
 Nešťastná v nešťastném stáří,
 nešťastná v porobě kruté.
 Jak, běda, to snést!
 Kdo bude mě chránit, kde rodinu mám?
 A kde mám obec! Pryč je můj choť,
 pryč moje děti.
 Kam půjdu? Snad tamhle, anebo tam?

Kam vrhnu se? Kde je nějaký bůh
nebo příznivý duch, jenž by pomoh?
Vy jste mi, Trójančky, přinesly zkázu,
zkázu jste přinesly,
útrapy, záhubu, záhubu zlou.

Už není pro mě
život a světlo.

Teď musíte nést, mé ubohé nohy,
mě, stařenu, k domu.

Tam! Dítě, dceruško moje,
ven z domu vyběhni, vyběhni ven.

Hlas matky, nešťastné matky, teď slyš.

Ach dítě, jakou se dozvíš teď zvěst!

Tvůj život je v sázce, mé dítě.

POLYXENA *vychází ze stanu*

Maminko!

Maminko, proč křičíš? Co je?

Proč z domu mě plašíš jak ptáčka,
proč mě děsíš?

HEKABA

Ach běda, mé dítě!

POLYXENA

Ta lítost! To je mi začátek zlý.

HEKABA

Ach dítě! Tvůj život.

POLYXENA

Už řekni to, netaj to dál.

Mám, maminko, úzkost, mám úzkost.

Proč naříkáš tak?

HEKABA

Mé dítě, dceruško nešťastné matky.

POLYXENA

Ta slova? Co chceš mi tím říct?

HEKABA

Argejci chtějí tě zabít.

Chystají posmrtnou oběť.

Pro Achillův hrob.

POLYXENA

Co, běda, co mi to říkáš?

Jak hroznou, neblahou zprávu.

Jak tomu rozumět, matko?

HEKABA

Mám, dítě, zlověstné zvěsti.

Los rozhod na argejském sněmu,

že nebudeš žít.

POLYXENA

Co všechno sneslas už,

má matko zmučená.

Jakou teď pohromu novou,

nad jiné těžkou,

zas seslal ti bůh!

Už mě mít nebudeš, nebude s tebou,

ubohou stařenou, ubohé dítě

porobu snášet.

Já budu jak bezbranné lvíčátko z hor

či jako telátko odvečena.

Ty budeš se bezbranná dívat,

jak mě rvou od tvých rukou.

S prořatým hrdlem pak pošlou mě k Hádu,
do podzemních temnot mě pošlou.

Tam budu, bědná,
dlít s mrtvými spolu.

Já, matko nešťastná, nad tebou lkám,
tím nářkem plným žalu.

Svůj život v příkoří, v hanbě — ten ne!

Ten nechci, nebudu oplakávat.

Vždyť pro mě zemřít je štěstí.

SBOR

Podívej, Hekabo, přichází Odysseus,
pospíchá oznámit ti něco nového.

ODYSSEUS *přichází s družinou*

Již, ženo, jistě víš, co vojsko rozhodlo,
na koho padl los. Však přece řeknu to.

Achajci rozhodli, že tvoje dceruška,
tvá Polyxena, má být obětována

na hrobu Achilla. A jejím průvodcem
jsem stanoven byl já. Sám Achillův syn má
tu oběť řídit, on je knězem obětním.

Ty víš, co nutno dělat. Přece násilím
ji zdržet nemůžeš a se mnou zápasit.

Svou slabost i svůj zlý stav si teď uvědom.

Je moudré zůstatvat moudrým i v nesnázích.

HEKABA *k sobě*

Je nyní před námi veliké střetnutí,
tak plné sténání a plné hořkých slz.

A já jsem naživu, spíš zhynout měla bych,

mě Zeus nezhubí, jen abych viděla
čím dále větší zla. Běda já ubohá!

K Odysseovi

Jestliže sluší se, aby snad otroci
od lidí svobodných dál chtěli vyzvídat,
aniž by budili tím jejich nelibost,
ty měl bys povědět, na co se zeptat chci.

ODYSSEUS

Jen ptej se. Já svůj čas ti nechci odpírat.

HEKABA

Možná se pamatuješ: jako vyzvědač
jsi do Ília přišel nuzně oděný
a z očí krev ti tekla přímo na tváře.

ODYSSEUS

To dobře vím, v mém srdci mi to utkvělo.

HEKABA

Jen mně Helena řekla, že tě poznala.

ODYSSEUS

To nebezpečí dobře chovám v paměti.

HEKABA

Ty pokorně ses plazil u mých kolenou.

ODYSSEUS

Má ruka objala lem tvého roucha tehdy.

HEKABA

A já tě zachránila, poslala tě zpět.

ODYSSEUS

Takže teď mohu zřít to světlo sluneční.

HEKABA

A co jsi tehdy řek, když byls mým otrokem?

ODYSSEUS

Já mnoho slov jsem řek, jen abych nezemřel.

HEKABA

Což se teď nestydíš mi rady rozdávat,
když zažils ode mne, co ty sám přiznáváš,
a místo dobrého mi splácet jenom zlem?

Jste plémě nevděčné vy, kteří toužíte
jen lid si získávat. Kéž nepoznala bych
vás, kteří neváháte škodit přátelům,
jen když si získáte tím přízeň většiny.

Co na tom chytrého jste vlastně viděli,
když jste se usnesli dát dívku za oběť?

A co vás nutilo zabíjet člověka

u hrobu, kde stačí zabít jen dobytče?

A jestli na vrazích chce mstít se Achilles,
zda právem žádá smrt té dívky ubohé?

Ta přece zlého nic mu neudělala.

To spíš by žádat měl za oběť Helenu.

Vždyť ta ho přivedla k Tróji a k záhubě.

A má-li vybrána být ze zajatkyň ta,

jež krásou vyniká, to také nejsme my.

Vždyť Tyndarovna ze všech nejkrásnější je
a provinila se ne méně nežli my.

Tak přece po právu si hájím svoji věc.

A ty teď poslouchej, čím jsi mi zavázán
a o co prosím tě. Ty jako prosebník
mě chytals za ruku a hladil starou tvář.

A nyní zase já tě беру za ruku
a stejné milosrdenství zas žádám od tebe.

Prosím tě, neber mi mé dítě z náručí.
Ji nechte naživu. Mrtvých již bylo dost.
S ní těším se a zapomínám na vše zlé.
Za mnohé jiné je mi ona útěchou,
je obcí mou, je chůvou, holí, vůdkyní.
A není správné, když chce vládce vládnout vším,
když šťastný myslí si, že bude šťastný vždy.
I já jsem bývala kdys šťastna. Nejsem už.
Den jediný mi všechno moje štěstí vzal.
Jen, prosím, ušetři mě při své drahé bradě,
smiluj se. K Achajcům hned do tábora jdi
a hleď je přesvědčit, jak je to hanebné
chtít ženy zabíjet, jež ušetřili jste,
když jste je odvěkli od jejich oltářů.
Pro krveprolití je zákon jediný,
ať jde o svobodné, anebo otroky.
I kdybys špatnou řeč snad prones, přesvědčí
je tvoje důstojnost. Vždyť jinou váhu má
řeč lidí významných než lidí nicotných.

SBOR

Ne, není na světě člověk tak ukrutný,
aby se nerozplakal nad tvým osudem,
když uslyší tvůj pláč, nářky a kvílení.

ODYSSEUS

Měj rozum, Hekabo, v svém hněvu nemysli,
že je tvůj nepřítel, kdo dobře radí ti.
Já tebe osobně, žes mi tak pomohla,
jsem hotov zachránit, a na tom setrvám.
Co řek jsem před vojskem, však zpátky nevezmu,
přednímu z Hellénů je přece nutno dát
tvou dceru za obět, když o to požádal.
Vždyť na to mnohé obce doplácují zle,

že muže statečné a v boji zkušené
 nic více necení než pouhé zbabělce.
 A Achilles si od nás zaslouží všech poct,
 muž, který pro Řecko podstoupil krásnou smrt.
 Což není hanebné, že by nám přítelem
 byl jenom zaživa, po smrti lhostejný?
 Co řekne každý z nás, až vojsko svolá se
 a s nepřítelem zas bude nám hrozit boj?
 Budeme bojovat, či na životě lpět,
 když všichni uvidí, že padlý není ctěn?
 Dokud jsem naživu, mě na každičký den
 i málo postačí a spokojený jsem.
 Svůj hrob však chtěl bych mít slavný a plný poct.
 To trvalá je věc a na té záleží.
 A na tvé nářky já mám tuto odpověď:
 I u nás lidé jsou tak jak ty nešťastní,
 a možná ještě víc, starci i stařeny,
 i mladé nevěsty, manželů zbavené.
 Ty vzácné muže teď již kryje trójský prach.
 Jen vydrž to! A věz, že rozhodnem-li se
 neuctít hrdinu, budem jak hlupáci.
 Vy barbari svých blízkých nevzpomínejte
 a neuctívejte statečně zemřelé.
 Řecko ať žije dál a stále rozkvétá
 a vy se mějte tak, jak zasloužíte si.

SBOR

Ach běda, otrok vždycky špatně dopadne.
 Je nucen násilím trpět i zbytečně.

HEKABA *k Polyxeně*

Ó dcero, moje slova o tvém zabití
 vyzněla naprázdno. Máš-li snad větší moc,
 než tvoje matka má, tak snaž se ze všech sil

a tvůj hlas ať teď zní jak tlukot slavíka,
ať všemi tóny zní, jen abys žila dál.
Teď Odyssea pros a k nohám padni mu.
Snaž se ho přesvědčit. Máš pro to oporu.
Vždyť i on děti má, tak snad se slituje.

POLYXENA

Jak vidím, Odyssee, svoji pravici
ukrýváš do šatu a tvář svou odvracíš,
abych se prosebně tvé brady nedotkla.
Však nemusíš se bát. Unikls Diovu
oltáři, prosbám mým. Hned půjdu za tebou.
Jít na smrt mám a chci. Vždyť kdybych nechtěla,
byla bych špatná žena, lpící na životě.
Proč měla bych dál žít? Můj otec králem byl,
všem Frygům panoval. To pro mě bylo vším.
Byla jsem nevěstou určenou pro krále
a v krásné naději jsem snila horlivě,
kde bude stát můj dům a kde můj nový krb.
Já nešťastná jsem dříve vládla Trójankám,
byla jsem vážena u žen i u dívek,
až na nesmrtelnost byla jsem bohyní.
Teď otrokyní jsem. Pro samo jméno to,
pro mě tak nezvyklé, chci zemřít raději.
Vždyť se mi může stát, že si mě koupí muž
hrubý a surový, jen za pár stříbrných,
mě, sestru Hektora a jiných hrdinů.
Snad nařídí mi, abych v domě vařila
a zametala práh a tkala na stavu.
Dny smutné budu žít. K tomu mě donutí.
A se mnou na lůžku, určeném pro krále,
snad otrok bude spát, odkudsi koupený.
To nechci připustit. Já oči zavírám,
dokud jsou svobodné, a tělo Hádu dám.

Tak veď mě, Odyssee, tak mě na smrt veď.
 Vždyť není naděje a není důvodu,
 abych si myslela, že šťastně budu žít.
 Ty se mně, maminko, v tom nesnaž zabránit
 slovem či skutkem. Ty si přej mou smrt jak já,
 dřív nežli bez viny mě stihne pohana.
 Ten, kdo si nepřivyk žít v špatných poměrech,
 ten své jho otrocké snáší jen s bolestí.
 Je lepší pro něho snad zemřít nežli žít.
 Vždyť život v strádání je jenom na obtíž.

SBOR

Urozenost je dar, jímž člověk vyniká,
 obdivuhodná věc, však ještě lepší je,
 když k urozenosti se druží šlechetnost.

HEKABA

Tos řekla krásně, dcero, ale s krásou tou
 se pojí zármutek. Vy jestli toužíte
 vzdát Achillovi čest a výtkám vyhnout se,
 ji nezapíjejte, ji, Odyssee, ne!
 Mě na smrt odvedte ke hrobu Achilla,
 bijte mě, mučte mě. Já přece zrodila
 Parida, jehož luk Achilla zastřelil.

ODYSSEUS

Ne tebe, stařeno, však tuto dívku zde
 si přízrak Achillův za obět vyžádal.

HEKABA

Mě tedy zabijte s mou dcerou současně
 a bude krve dost na dvojí úlitbu,
 zemi i mrtvému, který si tohle přál.

ODYSSEUS

Dost bude na smrti tvé dcery. Další smrt by byla zbytečná. To po nás nežádej.

HEKABA

Je zcela nutné, abych s dcerou zemřela.

ODYSSEUS

Vida, já vládce mám, o nichž jsem nevěděl.

HEKABA

Budu se držet jí jak břechťan na dubu.

ODYSSEUS

Ne, jestli poslechněš moudřejších, než jsi ty.

HEKABA

Ne! Dobrovolně já se nevzdám dítěte.

ODYSSEUS

A já ti zase zde tvou dceru nenechám.

POLYXENA

Mě, matko, poslechni. Ty, syne Láertův, pochop hněv rodičů, je tady na místě.

Ty, matko ubohá, s mocnými nebojuj.

Či chceš snad, aby tě teď na zem srazili, tvým starým tělem strkali a smýkali?

Má tě snad hanobit a vláčet mladý muž?

To by tě čekalo. Ne, to se nesluší.

Teď, milá matičko, mi drahou ruku dej

a nech, ať přitisknou se moje tváře k tvým.

Vždyť je to naposled a já pak nikdy víc nespátřím světlo slunce, jeho paprsek.

Poslední pozdrav přijmi, matko, ode mě.
Ty jsi mě porodila — a já umírám.

HEKABA

My tady na světě budeme otročit.

POLYXENA

Bez sňatku, bez písni, které mi patřily.

HEKABA

Tys, dcero, ubohá a já jsem nešťastná.

POLYXENA

Tam v Hádu, matko, budu ležet bez tebe.

HEKABA

Běda, co počnu si, kde život ukončím?

POLYXENA

V svobodě zrozená já zemřu v otroctví.

HEKABA

A my jsme na padesát synů ztratili.

POLYXENA

Co vzkážeš Hektoru, co choti starému?

HEKABA

Jen řekni, že jsem ze všech nejnešťastnější.

POLYXENA

Ó ňadra, která jste mě sladce živila.

HEKABA

Ach dcero s nešťastným, předčasným osudem!

POLYXENA

Buď šťastna, rodičko, buď šťastna, Kassandro.

HEKABA

Šťastní jsou všichni ostatní, jen matka ne.

POLYXENA

Buď šťasten Polydór, jenž žije u Thráků.

HEKABA

Žije-li. Nevěřím. Ve všem jsem nešťastna.

POLYXENA

Žije. Až zemřeš ty, oči ti zatlačí.

HEKABA

Dřív než jsem zemřela, mě strasti zabily.

POLYXENA

Tak, Odyssee, veď mě. Zahal mi šatem tvář.

Dřív než mě zavraždí, už srdce puklo mi
matčiným pláčem, její zase puká mým.

Ó světlo! Zatím smím tvé jméno vyslovit.

Smím tě však užívat jen krátký, krátký čas,
než k mečům dojdou, tam u hrobu Achilla.

Je odvedena Odysseem s družinou

HEKABA

Ach běda! Omdlévám. Údy mi malátní.

Svou matku obejmi. Tvou ruku! Dej mi ji!
Nenech mě bez dětí. Jsem mrtva, mé družky.

Zhroutí se k zemi

SBOR

Vánku, přímořský vánku,
ty, jenž na moře vháníš
rychlé koráby, uvyklé vlnám.
Kam mě, nešťastnou, odvezeš?
Kde jen v otroctví sloužit mám,
kterýpak pán si domů mě koupí?
Bude to dórský přístav,
či to snad Fthiótis bude,
kde prý Apidan plodí
vlny překrásné, svlažuje pole?
Či snad Délos mě přijme,
veslem po moři hnanou?
A tam živořit nešťastně budu.
Tam, kde vztáhly své haluze
palma prastará s vavřínem
k Latoně, a tak posvátné loubí
chránilo božský porod.
S dívkami délskými budu
božskou Artemis chválit,
její čelenku zlatou a zbraně,
nebo snad v Athénách budu
vyšívát na žlutém rouše,
pestře zdobeném květy,
ozdobným stehem překrásný povoz,
spřežení bujně Palladino?
Anebo budu Títány tkát,
ty, jež Kronovec Zeus
ohnivě planoucím bleskem
navěky uspal?

Běda mí rodiče milí!
 Běda má otcovská země,
 která v sutinách ležíš,
 hroutíš se v dýmu, argejským kopím
 dobita. A já ubohá teď
 v krajině cizí otročit mám.
 Hnána z Asie pryč,
 v Evropě obydlí hledám
 v Hádově říši.

TALTHYBIOS *přichází*

Vy, dívky z Ília, vy mi teď povězte,
 kde najdu Hekabu, jež vládla Trójjanům.

NÁČELNICE SBORU

Hle, Talthybie, tady blízko u tebe
 teď leží na zemi, tvář rouchem zakrytou.

TALTHYBIOS

Co mám teď, Die, říct? Zda ty dbáš o lidi,
 či je to jenom prázdná lidská představa,
 nesprávná pověra, že žijí bohové,
 a všechno lidské řídí se jen Osudem?
 Hle, to je vládlyně těch Frygů bohatých,
 to je choť Priama, jenž vším byl obdařen.
 Teď celé Ílion je zbraní zničeno
 a tady stařena teď leží bez dětí,
 svou hlavu otrockou si špiní popelem.
 Ach běda! Běda! Než se dožít pohromy,
 ač stařec vetchý jsem, spíš bych si přál svou smrt.
 Vstaň, ženo nešťastná, své tělo pozdvihni
 a vzhůru pozvedni svou hlavu šedivou.

HEKABA

Ach, kdo mě tady v klidu ležet nenechá?
Proč rušíš mě v mém smutku, ať jsi kdokoli?

TALTHYBIOS

Jsem Talthybios, přicházím od Danaů,
král Agamemnón sám mě k tobě posílá.

HEKABA

Příteli, což snad tak rozhodli Achajci,
že mám být zabita? To by mi bylo vhod.
Tak rychle, pospěš! Pojď, můj starče, a mě veď!

TALTHYBIOS

Abys pohřbila svou mrtvou dceru, ženo,
pro tebe přicházím, neb posílají mě
oba dva Átreovci i achajský lid.

HEKABA

Běda, co chceš mi říct? Tedy jsi nepřišel,
abys mě usmrtil. Zlou zprávu mi neseš!
Jsi mrtva, moje dcero, vyrvána své matce.
A já jsem tedy bezdětná, já ubohá!
Jak jste ji zabili? S důstojnou úctou snad,
či krutě jako nepřitele, starče můj,
jste zavraždili ji? Neskrývej zprávu zlou!

TALTHYBIOS

Ty na mně, ženo, chceš, ať pláču podruhé.
Když budu líčit teď tu hroznou událost,
zrak se mi zavlaží jak předtím u hrobu.
Všechno lid achajský se tlačil k mohyle
a očekával popravu tvé dcerušky.

Syn Achillův ji sám vyvedl za ruku
na vrchol mohyly, já stál jsem nablízku.
Vybraní z nejlepších achajských mládenců
šli za ním, měli jí zabránit ve skoku.
Syn Achillův vzal pohár, pak ho pozdvihl,
byl celý ze zlata, naplněn k úlitbě
za otce mrtvého. A mně pak pokynul,
ať vyzvu achajské vojsko hned k mlčení.
A já se postavil uprostřed Achajců
a řekl: „Mlčte teď, buď zticha každý z vás.
Klid, ticho!“ Takto jsem ten zástup utišil.
On řekl: „Otče můj, ty synu Pélea,
přijmi teď ode mě kouzelnou úlitbu,
jež mrtvé volá ven. Přijď a pij tmavou krev
té dívky panenské, kterou ti darujem,
vojsko i já. A ty buď nám teď nakloněn
a uvolni kotevní lana na zádích.
Dej, ať je šťastná naše cesta z Ília,
ať všichni do své vlasti šťastně doplujem.“
To řek a vojáci se pomodlili s ním.
Tu vezme za jílec svůj pozlacený meč,
jej z pochvy vytasí, pak rukou pokyne,
aby se mládenci už dívky chopili.
Když spatřila to Polyxena, pravila:
„Argejci, kteří jste mé město zničili,
já ráda umírám. Ať se mě nedotkne
z vás nikdo. Ochotně svou šíji nastavím.
Mě nechte volně stát, mě volnou zabijte.
Při bozích! Příčí se mi mezi mrtvými
být otrokyní zvána, když jsem královnou.“
Lid hlučně souhlasil. Král Agamemnón pak
pokynul mládencům, ať od ní odstoupí.
A ti, jak slyšeli ta slova, poslechli,
vždyť jim to nařídil nejvyšší velitel.

Jak ona zaslechla ta slova vůdcova,
své roucho chopila a hned je roztrhla
od samých ramenou až dolů k slabinám.

Pak prsy odhalí, krásné jak u sochy,
a na zem poklekne na obě kolena.

Řeč potom promluví nadmíru statečnou:

„Sem pohleď, mládenče, chceš-li teď mečem svým
moji hruď probodnout, jen bodni, tady je,
chceš-li krk probodnout, je také připraven.“

Ten mladík nerad jen pro soucit s dívčinou
jí hrdlo prořízl, tím dechu zbavil ji.

Proud krve vytryskl. Ač umírala již,
přece se starala, by cudně upadla
a skryla před muži, co spatřit nemají.

Když po smrtící ráně dívka skonala,
Argejci o překot se měli k dílu hned.

Vlastníma rukama ji listím pokryli.
Smrková polena vršili v hranici.

Ten, kdo nic nenesl, tak od těch ostatních,
kteří se snažili, zlé výtky uslyšel:

„Ty stojíš, ničemo, a pranic neneseš,
šat ani ozdobu, nic nemáš pro dívku,
jež tolik vynikla statečnou odvahou

a duchem vznešeným.“ Tak to jsem ti moh říct
o mrtvé dceruše. Jsi nejšťastnější z žen,
pokud jde o děti, i nejnešťastnější.

SBOR

Zas strašnou pohromu seslali bohové
na celou moji zem a na Priamův rod.

HEKABA

Mé dítě, kterým zlem se nyní trápit mám?
Tolik jich doléhá. Když myslím na jedno,

druhé mě odvádí, a nová bolest zas
 mě k sobě přivolá. Tak zlo jen střídá zlo.
 Teď nad tvým utrpením musím, dítě, lkát
 a mysl nemohla bych od něj odpoutat.
 Svou statečností však mou bolest zmírnilas.
 Není to podivné? Když špatné ornici
 od bohů dostane se dobré pohody,
 tak nese dobrý klas, a země nejlepší,
 když nemá podmínky, vydává špatný plod.
 Však člověk ničemný je vždycky jenom zlý
 a dobrý dobrý zas a ani v neštěstí
 nezmění povahu, vždy dobrý zůstane.
 Zda je to původem, anebo výchovou?
 Vždyť dobrá výchova ukáže, co je ctnost.
 A ten, kdo poznal ctnost, pozná i hanebné
 a umí rozlišit, co dobré je a zlé.
 To všechno jsou však jen zbytečné úvahy.

K Talthybiovi

Ty jdi a tohleto oznam všem Argejcům.
 Ať nikdo nedotkne se mého dítěte
 a dav k ní nepusťte. Vojsko tak početné
 je přece nezkratné a bujnost lodníků
 jak oheň silná je. Kdo špatné nedělá,
 ten u nich špatný je.

Talthybios odchází

HEKABA se obrací k jedné ze služek

Ty, stará služebná,
 si vezmi džbán a mořskou vodou naplň ho,
 naposled abych mohla umýt dcerušku,
 nevěstu bez muže a pannu zhrzenou.
 A tělo vystavím; nemohu ale tak,
 jak zasloužila by. Co dělat? Dám, co mám.

Já šperky seberu ode všech zajatkyň,
jež se mnou společně tu bydlí ve stanu.
Má-li snad některá, co z domu přinesla
a před novými pány tajně ukryla.

Služka odchází

Ty dome nádherný, blažený domove,
Priame, bohatý dětmi i majetkem!
Hle, památka tvých dětí, tahle stařena!
Všechno je ztraceno, čím jsme se pyšnili.
A pak se můžeme my lidé vychloubat,
jeden z nás, že má dům velký a bohatý,
ten druhý, že je ctěn zas mezi občany.
To není vůbec nic, to jsou jen představy
a jazyk chlubitivý. Je nejšťastnější ten,
kterému žádný den nepřines pohromu.

Odchází do stanu

SBOR

Mně osud strasti dal,
mně osud neštěstí nachystal
už tenkrát, tenkrát, když si v ídském lese
uřízl Paris jedlové dřevo
a vyplul s korábem vstříc mořským vlnám,
aby Helenu získal,
nejhezčí ženu, jakou kdy viděl
Hélios zlatý.
Mě strasti týrají,
mě muka strašlivá sužují.
Pro chybu jednoho zlo zhoubné vzešlo
v ílijské zemi společně všem.
A jedno neštěstí zde stíhá druhé.
Pře se rozhodla v Ídě,

pastýřský jinoch rozsoudil tehdy
trojici bohů.

Kopí a zbraň nám zničily příbytky naše.

Též mnohá lakónská dívka nařiká, pláče,
kde teče krajinou půvabný Eurótás.

Matka zemřelých dětí si drásá

šedivou hlavu, rozrývá tváře.

A zas krví svou zbrocené nehty

si vkládá do svých ran, je znovu rozdirá.

SLUŽKA *se vrací se zahalenou mrtvolou Polydóra*

Kde, ženy, je teď přenešťastná Hekaba,

jíž nikdo nemůže se rovnat v neštěstí

z mužů i žen; jí patří věnec prvenství.

SBOR

Co, nešťastnice, znamená tvůj hrozný křik?

Což nepřestaneš hlásat slova zlověstná?

SLUŽKA

Mám pro Hekabu další strast. A těžké je

libozvučnými slovy hlásat neštěstí.

Hekaba vychází ze stanu

SBOR

Hle, Hekaba vychází právě ze stanu

a přichází ti vstříc, můžeš s ní promluvit.

SLUŽKA

Ty přenešťastná víc, než slovy mohu říct,

má paní, mrtva jsi a světlo nevidíš,

bez dětí, bez muže, bez vlasti, ztracená.

HEKABA

Ty hlásáš, co už vím, a pranic nového.

Proč ale přinášíš mi Polyxenu sem,
když všichni Řekové se přece chystali
vlastníma rukama jí pohřeb vystrojit?

SLUŽKA *k sobě*

Ach, ona neví nic, jen pláče nad dcerou
a pranic netuší, že je tu nová strast.

HEKABA

Běda, já nešťastná. Snad neneseš mi sem
hlavu mé Kassandry, té božské věstkyně?

SLUŽKA

Naříkáš nad živou a nelkáš nad mrtvým.
Když ti teď odhalím to tělo, uvidíš,
co nečekala jsi a co tě ohromí.

Odhalí mrtvolu

HEKABA

Ó běda! Co vidím! To je můj Polydór,
kterého chránil mi v svém domě thrácký král.
Jsem mrtva, ubohá! Již běda, nežiji!
Ach dítě, dítě nešťastné!
Já píseň zpívat začínám.
Bůh pomsty sám mi dal ten zpěv,
když nová jsem prožila zla.

SLUŽKA

Tak už víš, ubohá, že zemřel i tvůj syn.

HEKABA

Ach běda! Co to je? Svým očím nevěřím.
Jde zkáza za zkázou a zlo zas stíhá zlo.

A není, není den, jenž nezastih by mě
bez pláče, hořkých slz.

SBOR

Ach běda, strašlivá zas trýzeň tísní nás.

HEKABA

Ach dítě, dítě mé!

Máš matku nešťastnou.

Ach jaká pohroma! Jaký úděl tě stih!

Kdo z lidí zabil tě?

SLUŽKA

To nevím. Našla jsem ho ležet u moře.

HEKABA

Moře ho vyvrhlo, nebo byl zavražděn
na mořské písčíně?

SLUŽKA

Snad příboj mořských vln jej na břeh vynesl.

HEKABA

Ach běda, běda mi! Teď chápu již svůj sen,
své noční vidění.

Ty temné přízraky, sny s černou perutí,
ty, běda, neminuly mě.

O tobě, dítě mé. Už nebyls naživu.

SBOR

A kdo ho zabil? Ty znáš své sny, řekni to.

HEKABA

Můj přítel hostinný, konímilovný Thrák,
pod jehož ochranu jej starý otec dal.

SBOR

Běda, co nám to říkáš? Zabil pro zlato?

HEKABA

Hrůzu mi nahání ten nevýslovný čin.
Tak strašný, bezbožný. Co právo hostinné?
Ten člověk proklatý! Jak krutě pobodal
mu tělo nožem, jak mu údy zmrzačil!
Tak bez vší lítosti. Mé dítě ubohé!

SBOR

Nešťastná, ze všech lidí nejvíc zkoušená!
Tolik zla způsobil ti nepřátelský bůh.
Však Agamemnona tu vidím přicházet,
jenž naším pánem jest. Tak, dívky, zmlkněme.

AGAMEMNÓN *přichází*

Proč váháš, Hekabo, a nejdeš pohřbít už
svou dceru? Vždyť mi Talthybios oznámil,
že dotknout se jí nemá nikdo z Argejců.
My poslechli jsme tě a nedotkli se jí.
Ty k mému údivu však tady otálíš.
Jdu pro tebe. Tam jsem vše krásně připravil,
pokud se při pohřbu dá mluvit o kráse.
Však co to? Před stanem zde leží mrtvý muž.
Je z Trójanů. Vždyť šat, kterým je zahalen,
mi ukazuje, že to není Argejec.

HEKABA *k sobě*

Ubohý, nebo spíš ubohá Hekabo.
Co mám teď udělat? Mám na zem padnout snad
před Agamemnonem, nebo snést mlčky zlo?

AGAMEMNÓN

Proč obracíš se zády ke mně? Pláčeš jen,
a neříkáš, co je a kdo je tento muž?

HEKABA *k sobě*

Však jestli nepřátelsky pryč mě odstrčí
jak otrokyni, budu mít jen další žal.

AGAMEMNÓN

Já přece nevěštím, a proto nemohu
znát tvoje myšlenky, když mi je neřekneš.

HEKABA *k sobě*

Snad jeho nepřízeň si jenom namlouvám,
a on mi zatím je nakloněn příznivě.

AGAMEMNÓN

Však jestli přeješ si, abych nic nevěděl,
jsem s tebou zajedno a nechci slyšet nic.

HEKABA *k sobě*

Vždyť přece bez něho své děti nepomstím.
Proč tolik váhání? Musím se odvážit,
ať dobře pochodím, anebo třeba zle.

K Agamemnonovi, vrhne se mu k nohám

Já prosím u tvých nohou, Agamemnone,
při vousu vznešeném, při šťastné pravici.

AGAMEMNÓN

Co žádáš pro sebe? Chceš snad být svobodná?
To není pro tebe obtížné dosáhnout.

HEKABA

Nic nechci pro sebe. Jestli se podaří
mi ztrestat viníky, chci dál žít v otroctví.

AGAMEMNÓN

Co vlastně ode mě to žádáš, Hekabo?

HEKABA

Nic z toho, králi, co se asi domníváš.
Vidíš tu mrtvolu, již smáčím slzami?

AGAMEMNÓN

To vidím, nevím však, co to má znamenat.

HEKABA

Toho jsem zrodila, nosila pod srdcem.

AGAMEMNÓN

Což je to, ubohá, někdo z tvých synů snad?

HEKABA

Ano, však není z těch, co padli v Íliu.

AGAMEMNÓN

Cožpak jsi ještě jiné syny zrodila?

HEKABA

Tohoto přivedla jsem na svět nadarmo.

AGAMEMNÓN

Kde byl, když vaše město bylo zničeno?

HEKABA

Aby ho uchránil, poslal ho otec pryč.

AGAMEMNÓN

A kde žil vlastně, odloučený od bratrů?

HEKABA

Zde v této zemi, kde byl mrtev nalezen.

AGAMEMNÓN

U Polyméstora, jenž tady panuje?

HEKABA

Syn u něj střežit měl své zlato proklaté.

AGAMEMNÓN

Jak zemřel a kdo jeho osud zavinil?

HEKABA

Hostinný přítel, kdo jiný, ho usmrtil.

AGAMEMNÓN

Ty ubohá! Snad toužil zlato uchvátit?

HEKABA

Udělal to, když Trója byla zničena.

AGAMEMNÓN

Kde jsi ho našla? Kdo ti ho přinesl?

HEKABA *ukazuje na služku*

Zde tahle žena, ta ho našla na břehu.

AGAMEMNÓN

Našla ho náhodou? Nebo ho hledala?

HEKABA

Šla přinést mořskou koupel pro Polyxenu.

AGAMEMNÓN

Zabil ho, jak se zdá, a hodil do moře.

HEKABA

Takhle ho pobodal. Dal vlnám napospas.

AGAMEMNÓN

Tvá bolest, ubohá, je vskutku nezměrná.

HEKABA

Jsem mrtva. Bolest už mi žádná nezbývá.

AGAMEMNÓN

Ach ženo, která z žen je nešťastná jak ty?

HEKABA

Tak žádná, nemyslíš-li samo Neštěstí.
 Však poslyš teď, proč padla jsem k tvým kolenům.
 A jestli uznáš, že jsem právem trpěla,
 já ustoupím. Však ne-li, staň se mstitelem
 na zrádci proradném, jenž přítelem mi byl.
 Nebál se bohů v nebi ani v podsvětí
 a spáchal strašný čin, ačkoliv se mnou dřív
 sedával za stolem a mezi přáteli
 byl vždycky jedním z předních, řádně uctíván.
 On zabil toho, koho přijal v ochranu.
 A když už zabil ho, ani ho nepchřbil,
 jak by se slušelo, hodil ho do moře.
 Jsem teď jen slabá žena, jedna z otrokyň.
 Však bozi mocní jsou a platí božský řád.

A ten řád naučil nás bohy uctívat
a podle práva žít i soudit bezpráví.
Když přijde k tobě host a bude zavražděn,
když budou bez trestu, kdo hosty zabijí,
a budou dále dávat bohům oběti,
pak lidé nemají už právo pražádné.
Jestli to uznáváš, pak na mé prosby dej,
slituj se nade mnou. A jako malíř spíš
si zdálky prohlédni to moje neštěstí.
Byla jsem královnou, teď otrokyní jsem.
Měla jsem rodinu, a teď jsem bez dětí,
bez vlasti, bědná, opuštěná stařena.
Ach běda, ty se teď ode mě odvracíš.
Já nesvedla jsem nic. Ach jak jsem ubohá!
Proč podstupujem všichni tolik úsilí
a různé vědomosti získat hledíme,
však výmluvnosti, která lidi ovládá,
se málo věnujem a platit nechceme,
abychom uměli každého přemluvit
a toho dosáhnout, čeho si žádáme.
A kde je naděje, že dobře pořídím?
Své syny všechny už jsem nyní ztratila
a sama v otroctví, v bídě jsem zajatá.
Z rodného města vidím stoupat k nebi dým.
Má slova možná vyzní zase naprázdno,
však přece lásku tvou ti připomenout chci.
Má dcera po tvém boku spává za noci,
věštkyň, zvaná fryžským jménem Cassandra.
Jak chceš se za ty noci lásky odvděčit
a jaký, pane, dík za vroucí objetí
bude mít Cassandra a jaký za ni já?
Vždyť přece temnota a noční laskání
přináší smrtelným největší náklonnost.
A proto vyslyš mě. Viz toho mrtvého.

Co pro něj uděláš, uděláš pro švagra.
 Mé řeči schází snad jen tohle jediné:
 Kéž hlasu nabudou mé paže, ruce mé,
 mé vlasy, chůze má. Ať se to naučím
 přispěním Daidala či bohů olympských.
 Ať všechno najednou padne k tvým kolenům,
 ať pláčou, sténají a prosí všemožně.
 Ó pane, největší ty světlo Hellénů,
 dej ruku pomocnou, vyslechni stařenu,
 vzdor tomu, že už teď jen málo znamená.
 Muž šlechetný má vždy jen právo zastávat
 a kruté zločince zas krutě potrestat.

SBOR

Jak k divným převratům dochází u lidí.
 Jsou jejich vztahy podřízeny zákonům,
 jež činí přátele z dřívějších nepřátel
 a nepřátele z těch, kdo byli přáteli.

AGAMEMNÓN

Já tebe, Hekabo, i syna lituji.
 Tvůj osud i tvé prosby dojímají mě.
 Já chtěl bych, jak to žádá právo, božský řád,
 aby byl řádně ztrestán zrádný hostitel.
 Jen jak to zařídit, abych ti vyhověl
 a vojsko neřeklo, že krále thráckého
 jsem kvůli Kassandře hanebně zahubil?
 Tohle mi působí nemalé starosti.
 Vždyť krále Thráků vojsko za přítele má,
 tvůj syn je nepřítel. Že tobě milý je,
 to je věc jenom tvá, a mého vojska ne.
 Proto si pamatuj: rychle ti přispějí,
 pokud jde o tebe, však jenom váhavě,
 mám-li si znepřátelit vojsko achajské.

HEKABA

Ach běda! Z lidí nikdo není svobodný.
 Buď peníze mu vládnou, nebo náhoda,
 a musí jednání své vždycky podřídít
 buď tomu, co chce lid, či psaným zákonům.
 Když na mínění lidu ti tak záleží,
 zbavím tě obav tvých a chci tě ujistit,
 že jen s tvým souhlasem, a ne s tvou pomocí
 já tomu vrahovi se krutě odplatím.
 Však kdyby zmatek nastal mezi Achajci
 a chtěli zabránit mi Thráka potrestat,
 ty hleď je zadržet tak, ať si nemyslí,
 že je to kvůli mně. Jinak vše zařídím.

AGAMEMNÓN

Co? Jak to uděláš? Snad starou pravicí
 chceš chopit ostrý meč a zabít barbara?
 Nebo mu podat jed? Máš pomocníky snad?
 Kdopak ti pomůže? Kde máš své přátele?

HEKABA

Zde v těchto stanech bydlí mnoho Trójjanek.

AGAMEMNÓN

Ty myslíš otrokyně, kořist Hellénů?

HEKABA

Ty pomohou mi toho vraha potrestat.

AGAMEMNÓN

A jakpak ženy sílu mužů získají?

HEKABA

Je přece mnoho jich a lest jim pomůže.

AGAMEMNÓN

Máš pravdu. Ale ženy přesto slabé jsou.

HEKABA

Což nezhubily ženy syny Aigypta,
 což nepovraždily své muže na Lémnu?
 Však nechme toho. Tyhle řeči marné jsou.
 Ty propusť tuhle ženu volně vojskem svým.

Ke služce

Ty přístup k Thrákovi, k našemu příteli,
 a řekni: K Hekabě, jež vládla Íliu,
 v jejím i ve svém zájmu s dětmi přijít máš.
 I ty by měly znát to její poselství.

*Služka odchází**K Agamemnonovi*

A pohřeb Polyxeny mé, teď právě zabité,
 zdrž, Agamemnone, ať oba současně
 na jedné hranici a v jedné mohyle
 jsou spolu pohřbeni. Pro matku dvojí žal.

SBOR

Ty, má vlasti, ty, Ílion rodné,
 teď už nejsi tím městem, jež nemožno dobýt.
 Mračno Řeků tě zavalilo.
 Zdrtilo tě svou zbraní.
 Už tě nevěncí žádné hradby.
 Jen kouř požáru, černavé saze
 tě hyzdí odporně. A já, ach běda,
 nevčkroím do tebe víc.
 Vprostřed noci mě záhuba stihla,
 když oči po jídle zakrýval spánek.

Můj manžel ukončil oběť
doprovázenou písní.
Dřevce na kolík pověsil klidně
a v ložnici na lůžko uleh.
Nikde už neviděl houfy plavců,
to vojsko, které obléhalo Tróju.
Já svoje vlasy pečlivě
jsem svázala si stuhou.
A zhlížela se pak
v zlatém zářivém zrcadle,
abych na lože manželské vešla.
Vtom slyším z města strašný hluk
a takového volání:
„Kdy už, synové Hellénů statných,
zboříte ilijskou pevnost
a vrátíte se domů?“
Já vstala z lůžka milého,
jen v říze jako Spartánka,
a Artemidu velebnou
jsem marně prosila.
Svého chotě jsem viděla zemřít.
Pak zahnali mě k moři pryč,
jen zdálky vidím své město.
Řecké koráby plují už zpátky,
ženou mě z rodného města.
A bolest má je krutá.
Sestru Dioskúrů, tu Helenu spartskou,
proklínám a s ní také pastýře z Ídy.
Ten Zloparis mě zničil
a vyhnal z rodné země.
Jeho sňatek vyšťval mě z otcova domu,
ne sňatek, zhoubu hrozná.
A ji ať mořská vlna nezanese zpátky,
ať nevrátí se domů.

POLYMÉSTÓR *přichází se dvěma synky a s družinou*

Můj drahý Priame! Má drahá Hekabo,
 jsem k slzám dojat, když tvé město zničené
 a dceru zabitou tu vidím před sebou.
 Ach běda, běda! Kde je jaká jistota,
 že sláva, blahobyt a štěstí přetrvá?
 To bozi směšují nám štěstí s neštěstím
 a matou svévolně nás, lidi neznalé,
 abychom ctili je. Však pročpak naříkat?
 Zlo, které stalo se, už nelze napravit.
 Ty prosím nezlob se, že nepřišel jsem dřív.
 Já právě totiž dlel uprostřed thráckých hor,
 když ty jsi přišla sem. Jak jsem se navrátil,
 hned jsem se vypravil a šel jsem za tebou,
 když vtom mě potkala tvá stará služebná
 a vyřídila mi, že prý mě k sobě zveš.

HEKABA

Já zdráhám se ti teď do očí podívat,
 můj Polyméstore, v tom hrozném neštěstí.
 Ty, který viděls mě šťastnou a váženou!
 Na tebe ostýchám se zpřímá pohledět,
 když mě teď postihl osud tak strašlivý.
 A proto nechápej to, Polyméstore,
 jak projev nevůle. Vždyť také káže zvyk,
 že žena nemá hledět muži do očí.

POLYMÉSTÓR

Tomu se nedivím. Teď ale řekni mi,
 proč pro mě poslalas, co žádáš ode mě.

HEKABA

Já chtěla bych ti něco svěřit v soukromí,

tobě i dětem tvým. Řekni svým průvodcům,
ať trochu odstoupí od našich příbytků.

POLYMÉSTÓR *k družině*

Jen klidně ustupte. Jsem tady v bezpečí.
My dva jsme přátelé a příznivce mám též
v achajském vojsku.

Družina se vzdálí, oba synkové zůstanou

K Hekabě

Avšak, prosím, naznač mi,
co může šťastný muž pro svoje nešťastné
přátele vykonat. Já to rád udělám.

HEKABA

Nejprve řekni mi, co dělá teď můj syn,
kterého s otcem jsme ti spolu svěřili,
zdali je naživu. To ostatní až pak.

POLYMÉSTÓR

Pokud jde o něho, můžeš být bez obav.

HEKABA

Cos řekl, dobré je a tebe důstojné.

POLYMÉSTÓR

A co chceš ode mě se dále dovědět?

HEKABA

Zda někdy vzpomene si na mne, na matku?

POLYMÉSTÓR

Vždyť on chtěl dokonce potají přijít sem.

HEKABA

Zlato, s nímž přijel z Tróje, to je v pořádku?

POLYMÉSTÓR

Ano, je v pořádku, v mém domě ukryto.

HEKABA

Tak jenom střež ho dál, po cizím neprahní.

POLYMÉSTÓR

To ne. Kéž v klidu užiji si toho, co už mám.

HEKABA

A tušíš, co ti chci i dětem tvým teď říct?

POLYMÉSTÓR

To nevím. Slova tvá mi to snad naznačí.

HEKABA

Budiž, když přece jsme teď velcí přátelé.

POLYMÉSTÓR

Co chceš teď prozradit jen mně a dětem mým?

HEKABA

Skrýš zlata, která Priamovcům patří od věků.

POLYMÉSTÓR

Tak o tom tedy má se tvůj syn dovědět?

HEKABA

Ano, a od tebe. Jsi přece čestný muž.

POLYMÉSTÓR

Proč ale přitom též mé děti mají být?

HEKABA

Ať děti vědí to, kdybys ty zemřel snad.

POLYMÉSTÓR

To dobře řekla jsi. Je to tak moudřejší.

HEKABA

Víš snad, kde v Íliu býval chrám Athény?

POLYMÉSTÓR

Tam je to zlato? Jak to místo poznáme?

HEKABA

Tam černá skála vystupuje ze země.

POLYMÉSTÓR

Chceš mi snad o tom ještě něco povědět?

HEKABA

Svěřím ti peníze, jež jsem si přinesla.

POLYMÉSTÓR

A máš je u sebe, neboš je ukryla?

HEKABA

Zde v stanech hlídá mi je zástup zajatkyň.

POLYMÉSTÓR

Zde? Tady přece jsou tábory Achajců.

HEKABA

Však ženy zajaté mají svůj vlastní stan.

POLYMÉSTÓR

Je uvnitř bezpečno? Není tam žádný muž?

HEKABA

Ne, nikdo z Achajců, jenom my samotné.
 Však vejdi do stanu, protože Achajci
 už lodě chystají pro plavbu k domovu.
 Aby ses navrátil, až všechno vykonáš,
 zas s dětmi domů zpět, tam, kde je i můj syn.

Odcházejí do stanu

SBOR

Teď ještě nejsi, ale budeš potrestán.
 Tak jako ten, kdo pad do mořské hlubiny,
 kde není přístavu, tak vydáš život svůj,
 když sám jsi život vzal. Vždyť právo, božský řád,
 jemuž jsi podřízen, se nikdy nesnese
 se zhoubným zlem, se zhoubným zlem.
 Ta cesta, v níž jsi marně doufal, svedla tě
 do smrti, do Hádu. Ach běda, bláhový!
 Tvůj život vezme ti teď ruka bezbranná.

POLYMÉSTÓR *křičí ve stanu*

Mě, nešťastného, zraku, světla zbavují!

SBOR

Slyšíte, přítelkyně, jak Thrák nařiká?

POLYMÉSTÓR *ve stanu*

Ach běda! Děti mé! Ta vražda příšerná!

SBOR

Zas, dívky, nové zlo se stalo ve stanu.

POLYMÉSTÓR

Ne, rychlou nohou svou mi neuniknete.
 Pod mými ranami se všechno rozboří.

SBOR

Jak kolem sebe bije těžkou pravicí!
Vrhnem se na něho? Teď přišel pravý čas
pomoci Hekabě a jiným Trójankám.

HEKABA *u vchodu do stanu*

Bij, pranic nešetři, i dveře roztříškej!
Zrak se už nevrátí do slepých očí zpět
a děti neužříš, jež jsem ti zabila.

SBOR

Tys Thráka přemohla a zmocnila se ho?
Co říkáš, opravdu jsi, paní, provedla?

HEKABA

Jej uzříš za chvíli, jak tady před stanem
se slepě potácí, nejistým krokem jde.
A děti uvidíš, které jsem zabila
s pomocí Trójanek. Tak ztrestala jsem ho.
Hle, podívej se jen, už z domu vychází.
Já stranou ustoupím a z cesty půjdu mu.
On soptí hněvem zle a řádí nezkrotně.

POLYMÉSTÓR *se potácí ven ze stanu*

Ach běda! Kudy jít a kam se obrátit?
Snad jak zvěř čtyřnohá mám rukou použít,
vkládat je do svých stop? Mám tímto směrem jít,
anebo naopak, když toužím polapit
vražedné Trójanky, které mě zničily?
Vy bídné zrádkyně, vy Fryžky zlovolné,
vy ženy ukrutné! Ach, jak vás proklínám!
Kam jen, do jakých skrýší se mi ukryly?
Kéž oči krvavé, mé osleplé oči
zas vyléčíš mi, božský Hélie!

Zas světlo do nich vlož.

Ach! Ach!

Tiše! Slyším teď tlumené kroky těch žen.

Běda, kam se mám vrhnout, kam obrátit krok,
abych masa a kostí se nasýtil?

Jak zvíře divoké bych chtěl mít hostinu,
jim přinést záhubu,

za zmrzačení své se pomstít, ubohý.

Běda, kam se to ženu a nechávám zde
děti napospas bakchantkám rozzuřeným?

Buď samy je rozsápou, či pohodí v horách
a ukrutnou hostinu zchystají psům.

Kam se uchýlím, kam se teď vrhnu?

Jako když na moři své lněné plachty
loď konopným lanem otočí zpátky,

tak já se vřítím zpět

do skrýše vražedné, svých dětí ochránce.

SBOR

Ó nešťastníku, zlá tě stihla pohroma
a za tvůj krutý čin ti stejně hrozný trest
bůh seslal, který tobě není nakloněn.

POLYMÉSTÓR

Ach Thráci bojovní, sem s kopím, se zbraní,
národe Areův, jenž koně pěstuješ!

Sem pojďte, Achajci, sem, Átreovci, sem!

Sem! Odtud křičím, odtud volám vás.

Ach, pojďte, pospěšte. Při bozích všech!

Zda slyšíte mě? Proč s pomocí váháte?

Mě ženy zahubily,

ty zajatkyně trójské.

Já zkusil ukrutně.

Jsem, běda, zmrzačen!

Kam se vrhnu, kam teď půjdu?
Mám snad vzhůru vzlétnout do nebeských výšin,
kde září Órión a kde Sirius plá
svým světlem ohnivým? Či se mám vrhnout
do temné hlubiny, kde Hádés má svou říš?

SBOR

Je možné pochopit, když někdo trpí žal
větší než možno snést, že život ukončí.

AGAMEMNÓN *se vrací s průvodem*

Já zaslech křik, jdu sem. Tak dcera horských skal,
ta Échó halasná, zazněla táborem.
A byl to velký hluk. Kdybych byl nevěděl,
že fryžské tvrze naše kopí dobylo,
ten hluk by způsobil nám vskutku velký strach.

POLYMÉSTÓR

Ach Agamemnone, já poznal jsem tvůj hlas.
Vidiš, jak ukrutně jsem nyní postižen?

AGAMEMNÓN

Ó Polyméstore, kdo tě tak zohavil?
Kdo zraku zbavil tě, kdo oči zkrvavil
a děti zabil ti? Měl jistě velký hněv
na tebe i tvé děti, kdo to udělal.

POLYMÉSTÓR

To Hekaba a její družky zajaté
mě zahubily. Ale ještě víc než to!

AGAMEMNÓN *k Hekabě*

Cože? Co Polyméstór říká, to jsi spáchala?
Ty, Hekabo? Ten neslýchaný, smělý čin?

POLYMÉSTÓR

Co říkáš? Ona že je tady nablízku?
Ach ukaž, řekni, kde! A já ji rozsápu,
roztrhám rukama, rozdrásám do krve.

AGAMEMNÓN

Copak to s tebou je?

POLYMÉSTÓR

Já prosím, při bozích,
nech mě, ať uchopím ji rukou běsnící.

AGAMEMNÓN

Ne, zadrž! Jenom zkrot' svou krutou zuřivost!
A mluv, ať tebe vyslechnu i Hekabu
a správně rozsoudím, proč tě tak ztrestala.

POLYMÉSTÓR

To řeknu. Nejmladší ze synů Priama
byl Polydóros. Toho otec svěřil mi,
ať o něj pečuji, v svém domě chovám ho.
To všechno z obavy, že padne Ílion.
Toho jsem zabil. A ty poslyš nyní, proč.
Že jsem tak učinil po zralé úvaze.
Já obával jsem se, že syn tvých nepřátel
shromáždí Ílijce a Tróju obnoví.
A že pak Achajci, až zjistí, že je živ
Priamův mladý syn, zas vtrhnou do země,
poplení, zpustoší mé thrácké roviny
a trójští sousedé zas budou trpět tak,
jak, Agamemnone, jsme dosud trpěli.
Když zjistí Hekaba, že syn je zabítý,
tak povolá mě sem pod lstivou záminkou,
že mi chce prozradit poklady v Íliu.

A s dětmi zavede mě dovnitř do stanu,
aby to tajemství snad nikdo neslyšel.
Já usedl jsem si do středu lehátka.
Dav trójských dívek obklopil mě z obou stran.
A přisedly si ke mně jako k příteli,
můj plášť si prohlížely, thráckou tkaninu,
a chválily ji, na světle ji držely.
A jiné zas mé kopí vzaly do ruky,
a tak mě zbavily té dvojí výzbroje.
A které byly matky, zase chválily
mé děti, hýčkaly je, z ruky do ruky
si podávaly, stály přímo přede mnou.
Co myslíš? Náhle po tom klidném vítání
mečíky vytasí ze záhybů svých rouch
a děti bodají. A jiné chytí mě
jak nepřítele za ruce i za nohy.
A já když snažil jsem se dětem pomoci
a zvedl obličej, ony mě za vlasy
hned chytily. Chtěl-li jsem rukou hnout,
nic nezmohl jsem pro to velké množství žen.
A k dovršení všeho, bolest nad bolest,
spáchaly krutý čin. Vždyť vzaly spinadla
a jimi oči probodaly do krve.
Mé oči ubohé! A pak se po stanu
hned rychle rozběhly. Skočím jak štvaná zvěř,
snažím se dostihnout ty psice vražedné
a jako lovec ohmatávám každou zeď,
zmítám se, tluču. To jsem tedy vytrpěl,
když tobě, králi, nepřítele zabil jsem,
chtěl se ti zavděčit. Abych moc nemluvil —
co zlého kdy kdo řek či říká o ženách,
či řekne teprve, to, Agamemnone,
teď všechno stručně shrnu, tohle řeknu ti:
Takové plémě nezná ani moře, ani zem.

Ten, kdo je stále s nimi, ten to dobře ví.

SBOR

Svou zpupnost kroť a nechtěj ze svých neštěstí
hned vinit ženský rod a ženy pomlouvat.

Vždyť je nás mnoho. Některé jsou ničemné,
však jiné zase mezi řádné náleží.

HEKABA

Ó Agamemnone, u lidí neměl by
mít větší váhu jazyk nežli skutečnost.

Kdo dobro vykonal, ať dobře promluví,
a ten, kdo spáchal zlo, ať také mluví zle.

O bezpráví ať nelze mluvit obratně.

Jsou jistě moudří ti, kdo znají promluvit,
však dokonale moudří býti nemohou.

Zle skončí. Nikdo tomu dosud neunik.

Toto jsem, králi, řekla k tobě úvodem.

Teď svou řeč obrátím zde k Polyméstoru.

Ty chtěls prý Achajcům ušetřit další strast
a pro Agamemnona's mi syna zavraždil.

Ty ale dobře víš, ty lotře proradný,
že nikdy není barbar Řekům přítelem.

Toť zcela nemožné. A co jsi zamýšlel
svou horlivostí? Snad chtěls dceru zasnoubit,
měls v Řecku příbuzné, či jinou pohnutku?

Že Řekové když zase zpátky příplují,
ti zničí úrodu? To chceš nám namluvit?

To bylo zlato, má-li se tu pravda říct,
co syna zabilo mi, a tvá lakota.

To mi teď vysvětli. Když Trója vzkvétala
a kolem města hradby stály netknuté,

žil Priamos a vládlo kopí Hektora,
proč tenkrát, chtěl-li ses snad Řekům zavděčit,

jsi toho, o něhož jsi v domě pečoval,
nezabil nebo neodvedl k Achajcům?

Však jakmile nám naše světlo pohaslo
a město označoval už jen černý kouř,
pak zabils syna, jenž se při tvém krbu hřál.

Však poslyš dále, jak jsi nyní ničemný.

Jak přítel Achajců jsi měl to zlato přec,

jež není tvoje, ale Polydórovo,

jim přinést, rozdat tady zchudlým Achajcům,

tak dlouho vzdáleným ze země otcovské.

Ty ale ani teď ho nechceš z ruky dát

a stále ukrýváš ho ve svém domě dál.

Však kdybys o syna pečoval, jak jsi měl,

a zachránil jej, zasloužil bys úctu jen.

Vždyť ve zlých časech vždy se přítel ukáže,

kdo žije ve štěstí, ten má vždy přátel dost.

Kdyby ses octl v nouzi, on však zlato měl,

největším pokladem by se ti potom stal.

Teď ale nemáš přítele v mém synovi,

zlato je k ničemu, když jsi už bez dětí

a sám jsi na tom zle.

Ty, Agamemnone,

jestli mu pomůžeš, špatně se projevíš.

Tím dobro prokážeš bídnému člověku,

jenž nezná zbožnosti a zradil přátele.

A řeknem, že ty sám se bratříš se zlými,

když budeš takový. Však nechci pánům lát.

SBOR

Tak vida, pohleďte, jak vždycky dobrý čin

umožní smrtelným též dobře promluvit.

AGAMEMNÓN

Mám odpor k tomu, soudit cizí špatnosti,

však není vyhnutí. Musel bych stydět se,
 kdybych teď odmítl, co jsem už započal.
 Tak abys věděl, nemyslím, že kvůli mně
 či kvůli Achajcům jsi hosta zavraždil,
 však abys mohl ve svém domě zlato mít.
 Ty v nesnázích teď mluvíš sobě na prospěch.
 Pro vás je možná snadné hosty zabíjet,
 však pro nás Řeky je to velká hanebnost.
 Kdybych tě zbavil viny, jak bych unikl
 zlým výtkám? Nemohl bych. Když ses odhodlal
 zlo páchat, odhodlaně snášej také trest.

POLYMÉSTÓR

Mě, běda, žena, otrokyně přemohla.
 A trestem stíhán jsem od horších, než jsem já.

HEKABA

Však spravedlivě. Vždyť jsi spáchal velké zlo.

POLYMÉSTÓR

Ach běda! Děti moje! Oči ubohé!

HEKABA

Máš bolest. Myslíš, že ji nemám pro syna?

POLYMÉSTÓR

Máš radost, proradná, že zohavilas mě.

HEKABA

Nemám se radovat, že jsem se pomstila?

POLYMÉSTÓR

Však radost přejde tě, až prudký mořský proud...

HEKABA

Což ty se také budeš plavit do Řecka?

POLYMÉSTÓR

... tě zavalí, až spadneš z výše stožáru.

HEKABA

A jaké násilí mě k tomu donutí?

POLYMÉSTÓR

Ty sama na ten lodní stožár vylezeš.

HEKABA

To budu křídla mít či jak to udělám?

POLYMÉSTÓR

Staneš se fenou s krvavýma očima.

HEKABA

A jak ses dověděl o té mé přeměně?

POLYMÉSTÓR

To Dionýsos, thrácký věstec, oznámil.

HEKABA

A tobě nesvěřil zla, jež tě čekala?

POLYMÉSTÓR

To by ses mě svou lstí tak zmocnit nemohla.

HEKABA

Živa, či mrtva naplním svou sudbu zde?

POLYMÉSTÓR

Zde zemřeš a tvůj hrob se bude jmenovat...

HEKABA

Snad napoví mou novou podobu? A jak?

POLYMÉSTÓR

„Hrob bídné psice“, bude plavcům znamením.

HEKABA

Na tom mi nesejde. Jen když tě stih můj trest.

POLYMÉSTÓR

A zavražděna bude také Cassandra.

HEKABA

Ach hrůza! To bych tobě přála raději.

POLYMÉSTÓR *ukazuje na Agamemnona*

Od ženy toho zde, strážkyně domova.

HEKABA

Kéž Klytaimnéstra takhle strašně neběsní!

POLYMÉSTÓR

Pak zdvihne sekeru a jeho zabije.

AGAMEMNÓN

Ty šlíš asi. Toužíš po zlé odplatě?

POLYMÉSTÓR

Jen bij! Stejně tě čeká koupel vražedná.

AGAMEMNÓN

Proč neodvedete ho, sluhové, už pryč?

POLYMÉSTÓR

Nerad to posloucháš?

AGAMEMNÓN

Už zacpěte mu chřtán.

POLYMÉSTÓR

To můžete. Já skončil.

AGAMEMNÓN

Rychle ho někam
na pustý ostrov vezte a tam pohodte,
když takhle promluvil, tak drze nadmíru.

Sluhové odvádějí Polyméstora

Nešťastná Hekabo, ty jdi a pohřbi již
obě své mrtvé děti. Vy se, Trójanky,
musíte do stanů svých pánů rozejít.
Již vidím k domovu váš vítr příznivý.
Kéž dobře doplujem a doma najdeme
vše jenom dobré zas, svých strastí zbaveni.

SBOR

Jděte k přístavu, dívky, a ke stanům.
Zkuste u nových pánů v otroctví žít.
Tvrdá nutnost to žádá.